

Педагогічна освіта

УДК 378.011.3 – 051:62]:615.85:7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15322757>

Розвиток емоційного інтелекту майбутніх учителів технологій засобами артпедагогіки

Лузгінов Олександр Володимирович

аспірант кафедра технологічної та професійної освіти, Дрогобицький
державний педагогічний університет імені Івана Франка, Україна,

<https://orcid.org/0009-0002-0540-1500>

Прийнято: 17.04.2025 | Опубліковано: 29.04.2025

***Анотація.** У статті розглядається процес розвитку емоційного інтелекту у майбутніх учителів технологій крізь призму артпедагогіки. Досліджується роль емоційного інтелекту у професійній діяльності педагогів, акцентуючи увагу на його значенні для ефективної взаємодії з учнями. Відзначається, що артпедагогіка як методична технологія має значний потенціал у розвитку емоційного інтелекту майбутніх учителів технологій, оскільки вона забезпечує можливості для самовираження, саморефлексії та емоційного саморегулювання.*

***Мета статті** - проаналізувати різні наукові підходи щодо розуміння емоційного інтелекту, сформулювати авторське визначення емоційного інтелекту майбутніх учителів технологій. Обґрунтувати доцільність використання артпедагогічних технологій та методів у процесі їх професійної*

підготовки. Виділити ключові компоненти емоційного інтелекту майбутніх учителів технологій, запропонувати артпедагогічні методи і техніки для його розвитку.

Методи дослідження. Використано методи аналізу педагогічної, психологічної літератури з проблеми дослідження; синтез, порівняння, моделювання; вивчення психолого-педагогічного досвіду.

Результати. Визначено на основі аналізу наукової літератури основні компоненти розвитку емоційного інтелекту: мотиваційний, когнітивний, операційно-технологічний та інструментальний. У статті наведено теоретичні засади застосування артпедагогічних методів у підготовці майбутніх учителів технологій, розглянуто конкретні практичні підходи та інструменти їх впровадження. Представлено низку артпедагогічних методів, які можна використовувати у підготовці майбутніх учителів технологій. Окрему увагу приділено результатам емпіричних досліджень, які підтверджують ефективність використання артпедагогічних методів для розвитку емоційного інтелекту студентів педагогічних спеціальностей.

Висновки. Результати дослідження доводять, що впровадження артпедагогічних підходів у підготовку педагогів є дієвим інструментом розвитку емоційного інтелекту, вдосконалення їхньої професійної майстерності, підвищення ефективності освітнього процесу та забезпечення відповідності сучасним запитам педагогічної освіти.

Ключові слова: емоційний інтелект; розвиток емоційного інтелекту; артпедагогіка; майбутні вчителі технологій; педагогічний заклад вищої освіти.

Development of emotional intelligence of future technology teachers using art pedagogy

Olesandr Luzginov

postgraduate student of the Department of Technological and Vocational Education,
Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0002-0540-1500>

Abstract. *The article deals with the process of developing emotional intelligence of future technology teachers through the prism of art pedagogy. The role of emotional intelligence in the professional activity of teachers is studied, focusing on its importance for effective interaction with students. It is noted that art pedagogy as a methodological technology has significant potential in the development of emotional intelligence of future technology teachers, as it provides opportunities for self-expression, self-reflection and emotional self-regulation.*

Purpose of the article: *To analyze various scientific approaches to understanding emotional intelligence, formulate an original definition of the emotional intelligence of future technology teachers. To substantiate the relevance of using art-pedagogical technologies and methods in their professional training. To identify the key components of emotional intelligence for future technology teachers and propose art-pedagogical methods and techniques for its development.*

Research methods. *The methods used are: analysis of pedagogical and psychological literature on the research problem; synthesis, comparison, modelling; study of psychological and pedagogical experience.*

The results. *Based on the analysis of scientific literature, the main components of the development of emotional intelligence are identified: motivational, cognitive, operational, technological and instrumental. The article presents the theoretical*

foundations of the use of art pedagogical methods in the training of future technology teachers, considers specific practical approaches and tools for their implementation. A number of art pedagogical methods that can be used in the training of future technology teachers are presented. Particular attention is paid to the results of empirical studies that confirm the effectiveness of using art pedagogical methods for the development of emotional intelligence of students of pedagogical specialities.

Conclusions. *The results of the study prove that the introduction of art pedagogical approaches in teacher training is an effective tool for developing emotional intelligence, improving their professional skills, increasing the efficiency of the educational process and ensuring compliance with modern requirements of teacher education.*

Keywords: *emotional intelligence, development of emotional intelligence, art pedagogy, future technology teachers, pedagogical institution of higher education.*

Постановка проблеми Сучасні виклики ставлять перед системою підготовки майбутніх учителів технологій нові вимоги, зокрема щодо якості їхньої професійної освіти. Суспільство потребує кваліфікованих фахівців, які володіють важливими рисами, такими, як емоційна стабільність і професійна адаптивність. Успішність професійної діяльності вчителя, що взаємодіє з дітьми різного віку, залежить від його здатності розуміти та контролювати власні емоції, а також адекватно сприймати емоції оточуючих. Сьогодні майбутньому вчителю необхідно не лише вміти справлятися з професійними викликами, а й контролювати свій емоційний стан, усвідомлювати вплив на інших, розуміти їх погляди, проявляти емпатію та здатність до самоаналізу. Оскільки педагогічна діяльність часто пов'язана з психологічними й емоційними навантаженнями, розвиток емоційних здібностей є ключовим елементом формування особистості вчителя. Тому важливим завданням сучасної педагогіки є впровадження

ефективних методів розвитку емоційного інтелекту в підготовку майбутніх учителів технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Емоційний інтелект є феноменом, який привертає увагу науковців з різних країн, що підкреслює важливість його глибокого вивчення, зокрема в психолого-педагогічному контексті. На сьогодні існує кілька основних теорій емоційного інтелекту, з-поміж яких: теорія емоційно-інтелектуальних здібностей Д. Майєра (*J. D. Mayer*), П. Саловея (*P. Salovey*), Д. Карузо (*D. R. Caruso*); теорія емоційної компетентності Д. Гоулмана (*D. Goleman*); некогнітивна теорія емоційного інтелекту Р. Бар-Она (*R. Bar-On*). Якщо раніше вважалося, що емоції лише доповнюють когнітивні процеси людини, то сучасна психологія підтвердила, що емоційні реакції нерідко передують раціональному мисленню. Згідно з твердженням Д. Гоулмана (*D. Goleman*), когнітивний інтелект (IQ) впливає лише на 10–30% професійних досягнень, що стало поштовхом для науковців до вивчення інших, некогнітивних факторів, які визначають успіх у кар'єрі [21]. Дослідження С. Цоте (*S. Cote*) та Ц. Т. Г. Мінерс (*C. T. H. Miners*) підтверджують, що емоційні здібності можуть частково компенсувати низький рівень когнітивних навичок у професійної діяльності [20]. Цій темі присвячено низку монографій, у яких підкреслюється значуща роль емоційного інтелекту в процесі самореалізації особистості. Відтак існують теоретичні підстави вважати, що люди з високим рівнем емоційного інтелекту більш схильні відчувати задоволення від самореалізації порівняно з емоційно нечутливими особами. Це пояснюється тим, що вони краще контролюють власні емоції, мають здатність до саморегуляції та ефективно підтримують доброзичливі взаємини з оточуючими, що сприяє успішній інтеграції в соціальне середовище та професійну діяльність.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість іноземних і вітчизняних наукових досліджень у сфері емоційного інтелекту, у педагогіці вищої школи все ще зберігається низка

невирішених проблем практичного і теоритичного характеру. Це зумовлено наступними причинами:

1. Різним трактуванням феномену емоційного інтелекту. У наукових колах відсутній єдиний підхід до визначення сутності емоційного інтелекту, його значення в контексті педагогічної діяльності, а також до структури і кількості його компонентів. Це створює труднощі для узгодження термінології та методології досліджень.

2. Недостатньою інтеграцією теоретичних знань і практичного досвіду. Багато досліджень акцентують увагу на теоретичних аспектах емоційного інтелекту, тоді як практика його розвитку в умовах професійної підготовки майбутніх педагогів часто залишається фрагментарно дослідженою.

3. Освітні програми підготовки учителів технологій лише частково враховують необхідність формування емоційного інтелекту, що призводить до розриву між теоретичними знаннями та їх практичним застосуванням у педагогічній діяльності.

4. Проблема розвитку емоційного інтелекту майбутніх учителів технологій засобами артпедагогіки залишається малодослідженою. Аналіз великої кількості публікацій, де були б об'єднані основні категорії нашого дослідження «емоційний інтелект майбутніх учителів технологій», «артпедагогічні засоби» на даний час не виявлено.

Усвідомлення цих проблем створює необхідність у розробці системного підходу до вивчення феномену емоційного інтелекту, зокрема його розвитку артедагогічними засобами в рамках професійної підготовки майбутніх учителів технологій.

Виклад основного матеріалу. Історія наукового вивчення емоційного інтелекту розпочинається з окремого вивчення емоцій та інтелекту. Спочатку під інтелектом розумівся виключно розумовий інтелект (IQ), для вимірювання рівня якого рівня було розроблено безліч тестів. Пізніше у психології почали

досліджувати зв'язок між афектом та інтелектом, і лише у 90-х рр. ХХ ст. емоційний інтелект був виділений як самостійний предмет психологічного дослідження. З огляду на відносно недовгу історію вивчення емоційного інтелекту та різноманіття дослідницьких підходів до цього феномену, варто відзначити термінологічну суперечливість у визначенні самого поняття емоційного інтелекту. Аналіз визначень, наведений у таблиці 1, показав, що більшість дослідників емоційного інтелекту розглядають його як здатність чи сукупність здібностей до розпізнавання, розуміння та регулювання емоцій (як власних, так і інших людей), що дозволяє людині ефективно взаємодіяти в соціумі.

Таблиця 1

Визначення емоційного інтелекту в психолого-педагогічній літературі

Автор	Визначення джерело
П. Саловей (<i>P. Salovey</i>), Д. Майєр (<i>J. D. Mayer</i>), 1990	Емоційний інтелект – здатність відстежувати власні та чужі почуття й емоції, розрізняти їх та використовувати цю інформацію для спрямування мислення і дій [22].
Д. Гоулман (<i>D. Goleman</i>), 1995	Емоційний інтелект – це здатність людини розпізнавати та тлумачити власні емоції, а також емоції оточуючих, з метою використання цієї інформації для досягнення своїх цілей [21].
К. Саарні (<i>K. Saarni</i>), 1995	Емоційний інтелект – це емоційна компетентність, якою оволодіває суб'єкт для того, щоб адекватно функціонувати в різноманітних ситуаціях міжособистісного спілкування. [21].
Р. Бар-Он (<i>R. Bar-On</i>), 2000	Емоційний інтелект – своєрідний захисний механізм особистості, який сприяє подоланню всіляких «проблемних» ситуацій у житті людини, а також

	допомагає їй у процесі адаптації до таких обставин [19].
Е. Носенко, Н. Коврига, 2003	Емоційний інтелект – це спосіб вираження доброзичливого ставлення людини до себе, оточуючих та світу [11].
М. Шпак, 2011	Емоційний інтелект – це інтегральна особистісна характеристика, яка визначається гармонійною єдністю почуттів і розуму через взаємодію емоційних, пізнавальних, вольових і мотиваційних якостей особистості [17].
О. Амплєєва, 2012	Емоційний інтелект – це здебільшого несвідомий адаптивний психологічний процес, який формувався протягом мільярдів років у рамках механізмів виживання. Він значною мірою автоматизований у формі рефлексів і нейрогормональних реакцій на життєво важливі стимули [1].
Ю. Давидова, 2016	Емоційний інтелект – це стабільна інтегральна характеристика в структурі інтелектуальної та емоційно-вольової сфери людини [10].
В. Федина-Дармохвал, 2023	Емоційний інтелект – це здатність розпізнавати та розрізняти емоції, а також використовувати знання про них як когнітивний інструмент з метою підвищення якості їх розуміння [15].

Крім того, можна чітко побачити, що Дж. Маєр (*J. D. Mayer*), П. Саловей (*P. Salovey*) і Д. Карузо (*D. Karuzo*) розглядають емоційний інтелект у безпосередньому зв'язку з мисленням, підкреслюючи взаємозв'язок емоцій з розумовими процесами та зазначаючи, що емоції слугують «для поліпшення розумової діяльності» і «для сприяння мисленню» [24].

Поділяючи погляди вчених-психологів, вважаємо, що емоційний інтелект безумовно спирається на розумові процеси. Відтак дотримуватимемося визначення «емоційного інтелекту», яке є певним синтезом різних трактувань цього феномену, враховуючи як емоційні, так і когнітивні аспекти його проявів. *Емоційний інтелект – це сукупність здібностей, що забезпечують розуміння емоцій як своїх, так і інших людей, а також ефективне управління своїми та чужими емоціями на основі інтелектуальних процесів. Ці здібності передбачають здатність розпізнавати емоції, аналізувати їхній вплив на поведінку та приймати обґрунтовані рішення, що сприяють ефективній взаємодії в різноманітних соціальних ситуаціях.*

В останні роки з'явилася низка публікацій із результатами досліджень емоційного інтелекту в контексті педагогічної діяльності. Так, на думку О. Логовись, емоційний інтелект – це комплекс умінь з управління власними емоціями, їхнього усвідомлення та вираження, а також розуміння почуттів учнів, їхніх батьків і колег, що підвищує професійну ефективність педагога [7]. Вчена Н. Петрова визначає емоційний інтелект як когнітивно-особистісне утворення, яке є запорукою ефективної професійної діяльності майбутнього педагога [14, с. 27]. Дослідниця І. Матійків трактує емоційний інтелект як емоційну компетентність, тобто готовність і здатність гнучко контролювати емоційні реакції, як свої, так і інших людей, відповідно до змінюваних ситуацій та умов. Вона переконана, що поліпшити якість підготовки майбутніх учителів можна через удосконалення комунікативних й емоційних умінь за умови використання надбань практичної психології на основі тренінгових технологій [10].

На думку С. Дерев'янка, емоційний інтелект частково зумовлений генетично, а його основа формується в дитячому віці. Однак багато навичок емоційного інтелекту можна розвинути і в студентські роки, коли активно формується емоційне ставлення особистості до себе й оточуючих. Цей процес, зумовлений навчальною діяльністю, сприяє вдосконаленню самосвідомості,

розвитку здатності до рефлексії та децентралізації – уміння зрозуміти погляди одногрупника чи викладача, враховуючи їхні потреби та почуття [4].

Аналіз досліджень з проблематики емоційного інтелекту схиляє нас до думки, що найбільш повно уявлення про структуру інтелекту майбутнього вчителя технологій відображає теорія Д. Гоулмана (*D. Goleman*), яка включає такі основні складові: 1) самосвідомість – здатність розпізнавати та розуміти власні емоції, усвідомлювати їхній вплив на думки і поведінку; 2) саморегуляція – здатність контролювати і коригувати свої емоції, уникати імпульсивних реакцій та адаптуватися до змінюваних ситуацій; 3) мотивація – спонукає до досягнення особистих і професійних цілей, прагнення до особистісного зростання та розвитку; 4) емпатія – здатність розуміти та співпереживати емоціям інших людей задля побудови ефективних міжособистісних стосунків; 5) соціальні навички – здатність налагоджувати та підтримувати взаємини з іншими, управляти конфліктами і працювати в команді [22].

Ці складові є важливими для формування емоційного інтелекту майбутнього вчителя технологій, оскільки сприяють розвитку необхідних компетенцій для успішної педагогічної діяльності й ефективної взаємодії з учнями, батьками та колегами. Окремо наголосимо, що сама по собі розвиненість емоційного інтелекту не зумовлює успішність педагогічної діяльності. Однак певний рівень емоційного інтелекту є важливим підґрунтям для формування конкретних професійних компетенцій, необхідних майбутньому учителю технологій. Це дозволяє педагогу ефективно взаємодіяти з учнями, колегами та батьками, адаптуватися до змінюваних умов освітнього процесу та керувати своїми емоціями в професійній діяльності.

Наразі науковцями активно розробляються освітні програми, зорієнтовані на розвиток емоційного інтелекту у професійній сфері. Зокрема, О. Шульженко наголошує, що артпедагогіка може бути адекватною методологічною базою для розвитку інтелекту, почуттів та рефлексивних вмінь студентів у процесі здобуття

вищої освіти, базуючись на застосуванні засобів різних видів мистецтв. Такий підхід сприяє не лише розвитку емоційного інтелекту, а й формуванню здатності до самоаналізу, креативного мислення та ефективної взаємодії в професійному середовищі [18]. Вчені Т. Скорик і А. Міненко переконані, що арттехнології є ефективним засобом розвитку емоційного інтелекту майбутніх учителів початкових класів. Їх застосування сприяє формуванню емоційно-вольової сфери, розвитку здатності до самоаналізу, глибокому усвідомленню власних емоцій, почуттів і мотивів поведінки, стабілізації емоційного стану, подоланню внутрішніх проблем та розкриттю особистісного потенціалу [16]. Не зважаючи на велику кількість публікацій, присвячених розвитку емоційного інтелекту в зарубіжній і вітчизняній психолого-педагогічній літературі, мало вивченим залишається цей феномен у контексті підготовки майбутніх учителів технологій засобами артпедагогіки. Це підкреслює важливість подальших досліджень у цій галузі для розробки ефективних освітніх методик і програм.

У нашому дослідженні зосереджуємося на застосуванні арттехнологій, оскільки вважаємо їх найперспективнішими у формуванні емоційного інтелекту та такими, які можна ефективно впроваджувати майбутніми учителями технологій у професійну діяльність. Переконані, що формування емоційної сфери студента мистецькими засобами більшою мірою визначається переживанням емоцій, що ґрунтуються на чуттєвому змісті художньої творчості, ніж раціональному (академічному) підході. Відтак, збагачення змісту та форм професійної підготовки через мистецтво є необхідною умовою для досягнення цієї мети. Артпедагогіка, з її акцентом на креативність, емоційне сприйняття та індивідуальний підхід, пропонує нові можливості для розвитку емоційного інтелекту.

Слід виокремити ключові чинники, завдяки яким спостерігаються позитивні зміни під час використання артпедагогіки в розвитку емоційного інтелекту студентів:

1) емоційне вираження через мистецтво – активне використання художніх засобів дозволяє студентам виражати свої почуття та емоції, що сприяє розвитку самосвідомості та здатності до самоаналізу;

2) розвиток емпатії – завдяки мистецтву студенти краще розуміють емоції та переживання інших, що є важливою складовою емоційного інтелекту;

3) активізація креативного мислення – арттехнології стимулюють творчий підхід, що дозволяє майбутнім педагогам гнучко адаптуватися до різних педагогічних ситуацій;

4) психологічна стабільність – мистецтво допомагає впоратися з емоційним напруженням і стресом, що сприяє стабілізації емоційного стану та розвитку самоконтролю.

На нашу думку, саме ці чинники роблять артпедагогіку потужним інструментом у формуванні емоційного інтелекту майбутніх учителів технологій, що своєю чергою підвищує ефективність їхньої майбутньої професійної діяльності. Специфіка реалізації артпедагогічного підходу полягає в його головній функції – гармонізації емоційної і когнітивної сфери студента, її адаптації до вимог педагогічної професії засобами мистецтва через творчу художньо-трудова діяльність. В артпедагогічній діяльності важливий сам творчий акт, через який виявляються особливості внутрішнього світу студента-митця. У цьому контексті заохочується довільний і спонтанний вираз внутрішніх переживань, що дозволяє студентові відкрито проявляти емоції без страху негативної оцінки. Крім того, в цьому процесі не оцінюються образотворчі аспекти роботи, а акцент робиться на емоційному досвіді, який здобувається через творчість. Це дозволяє студентові глибше усвідомлювати власні емоції та розвивати здатність до їх адекватного управління, що є важливим елементом розвитку емоційного інтелекту.

Практика Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка показує, що артпедагогіка виступає системною інновацією, що

характеризується різноманіттям зв'язків із соціальними, психологічними та педагогічними явищами, забезпечуючи розвиток емоційного інтелекту майбутнього вчителя технологій. Безсумнівно, багатий арсенал артпедагогічних засобів дає змогу диференційовано добирати ефективні та цікаві мистецькі й арттерапевтичні технології з огляду на розвиток емоційного інтелекту та підвищення адаптованості студентів до розв'язання різноманітних педагогічних ситуацій. Це дозволяє майбутнім учителям технологій не лише розвивати власні емоційні компетенції, а й набувати важливих професійних навичок, що сприяють ефективній взаємодії з учнями та створенню позитивної педагогічної атмосфери.

Нами виділені ключові компоненти емоційного інтелекту, високий рівень сформованості яких дозволяє майбутнім учителям технологій швидко адаптуватися до професійних викликів, забезпечувати ефективну взаємодію з учнями, батьками і колегами, а також підтримувати позитивний емоційний стан:

1. *Мотиваційний компонент* – націленість на досягнення високих результатів та особистісний розвиток. Цей компонент включає: 1) внутрішню мотивацію, тобто прагнення до самовдосконалення, досягнення професійних цілей і постійного розвитку як педагога, навіть у складних умовах; 2) прагнення реалізувати здібності та потенціал, забезпечуючи не лише ефективність своєї творчої художньо-трудова діяльності, а й емоційну задоволеність від її перебігу та результату; 3) здатність визначати довгострокові та короткострокові цілі, ставити перед собою завдання, які сприяють розвитку фахової компетентності й емоційного інтелекту; 4) готовність до змін, прагнення до адаптації в нових або нестандартних педагогічних ситуаціях, котрі вимагають емоційної гнучкості та психологічної стійкості.

Мотиваційний компонент є важливим для розвитку емоційного інтелекту, оскільки забезпечує підтримку професійної стійкості та допомагає майбутньому учителю технологій зберігати емоційну рівновагу, навіть у складних умовах педагогічної діяльності.

2. *Когнітивний компонент* – здатність розуміти, аналізувати та інтерпретувати свої емоції й емоції інших людей (учнів, батьків, колег). Зокрема, це вміння: 1) розпізнавати свої емоції та емоції інших, чітко ідентифікувати їх причини і наслідки в конкретних ситуаціях; 2) правильно тлумачити емоційні сигнали та розуміти їх значення в контексті взаємодії з іншими людьми, враховуючи ситуаційні фактори й емоційний контекст; 3) оцінювати вплив емоцій на поведінку, мислення та рішення, аналізувати, як емоції впливають на ефективність взаємодії в освітньому процесі; 4) розпізнавати емоції учнів у різних соціальних контекстах, враховувати їх потреби й емоційні стани для побудови ефективних взаємин. Когнітивний компонент складає практичне підґрунтя для формування емоційного інтелекту, оскільки дозволяє не лише усвідомлювати емоції, а й ефективно ними управляти, що важливо в педагогічній діяльності вчителя технологій.

3. *Операційно-діяльнісний компонент* – вміння ефективно застосовувати знання та навички емоційного інтелекту в реальних ситуаціях професійно-педагогічної діяльності. Зокрема, це уміння: 1) управління емоціями, швидко реагувати на емоційні виклики, регулюючи свій емоційний стан, взаємодіяти з учнями, колегами та батьками з урахуванням емоційних аспектів ситуації; 2) адаптувати свою емоційну реакцію залежно від змінюваних умов і викликів професійного середовища; 3) враховувати емоції інших учнів при ухваленні педагогічних рішень, використовуючи емоційну інформацію для підвищення ефективності взаємодії та досягнення позитивних результатів; 4) використовувати емоційний інтелект для розв'язання міжособистісних конфліктів, підтримуючи позитивну атмосферу в педагогічному колективі та створюючи здорову емоційну атмосферу в класі. Цей компонент забезпечує практичне застосування емоційного інтелекту, що дозволяє майбутнім учителям технологій успішно функціонувати в складних педагогічних ситуаціях, зберігаючи професіоналізм й емоційну стабільність.

4. *Інструментальний компонент* – здатність застосовувати емоційну інформацію для ефективної взаємодії з учнями, зокрема, для управління емоціями в педагогічних ситуаціях, розв'язання конфліктів і підтримки позитивних стосунків в учнівському колективі. Цей компонент передбачає використання комплексу артпедагогічних засобів, з-поміж яких: 1) методика «Картини в техніці «емоційний живопис», «Розшифрування картин та абстрактних зображень», «Дошка візуалізації» [2]; методика виготовлення масок у техніці пап'є-маше та інтерпретація її психологічного змісту [4]; 2) складання казок на кшталт «Як я став учителем» з використанням «Конструктора Проппа» [7]; створення мандал з використанням різних художніх технік (малювання, ліплення, аплікація, мозаїка, різьблення) та інтерпретація мандал із допомогою методу (MARI) [4; 16]; методика Люшера емоційного впорядкування кольорів від найприємнішого до найнеприємнішого [13]; 3) техніки роботи з метафоричними асоціативними картами (МАК): «Я вчитель технологій», «Ситуація очима вчителя, ситуація очима учня» [6], «Колаж мого настрою» [2]; 4) зображувальні техніки «Спільне малювання», «Додаткове малювання», «Розмовне малювання» [9]; 4) вербальні артпедагогічні методики: «Емоція за колом». «Сторітелінг» (спосіб передачі інформації шляхом розповідання історій), «Аналіз художніх творів за алгоритмом» [1].

Сформованість цих компонентів розвитку емоційного інтелекту майбутнього вчителя технологій забезпечує: по-перше, емоційну стабільність, здатність контролювати свої емоції, зберігати спокій у стресових ситуаціях та адекватно реагувати на емоційні виклики професійної діяльності; по-друге, можливість будувати позитивні та конструктивні стосунки з учнями, батьками та колегами, враховуючи їхній емоційний стан і потреби; по-третє, здатність швидко адаптуватися до змінних умов і викликів, що виникають у процесі навчання, використовуючи емоційну інформацію для коригування поведінки та методів роботи; по-четверте, створення емоційно комфортного середовища в

класі, що покращує мотивацію учнів і їх залученість в освітній процес; по-п'яте, можливість постійно оцінювати та коригувати власну професійну діяльність з огляду на емоційні аспекти, що дозволяє зростати як педагогові та особистості.

Висновки. Результати дослідження підтверджують важливість розвитку емоційного інтелекту у майбутніх учителів технологій як ключового чинника ефективної професійної діяльності. Високий рівень емоційного інтелекту сприяє не лише успішній комунікації з учнями, колегами та батьками, а й формуванню комфортного та підтримуючого освітнього середовища, що відповідає сучасним педагогічним вимогам. Артпедагогіка, як методична технологія, продемонструвала значний потенціал у розвитку емоційної сфери студентів. Її використання сприяє формуванню навичок саморефлексії, емоційного саморегулювання, розвитку емпатії та творчого мислення. Це, своєю чергою, допомагає майбутнім учителям не лише краще розуміти власні емоції, а й ефективно керувати ними у професійній діяльності.

На основі аналізу наукової літератури та проведених досліджень виокремлено чотири основні компоненти розвитку емоційного інтелекту: мотиваційний, когнітивний, операційно-технологічний та інструментальний. Вони забезпечують комплексний підхід до формування емоційної компетентності в процесі професійної підготовки педагогів. Практичне впровадження артпедагогічних методів в освітній процес продемонструвало позитивну динаміку розвитку емоційного інтелекту студентів. Зокрема, застосування арттерапевтичних технік, творчих вправ, інтерактивних занять дозволяє студентам глибше усвідомити свої емоційні реакції, розвинути навички самовираження й адаптації до педагогічних ситуацій.

Таким чином, можна зробити висновок, що інтеграція артпедагогіки у систему підготовки майбутніх учителів технологій є ефективним засобом розвитку емоційного інтелекту, що, своєю чергою, позитивно впливає на їхню професійну компетентність та здатність до успішної педагогічної діяльності.

Подальші дослідження у цій сфері можуть бути спрямовані на розширення спектра методик артпедагогіки, розробку більш деталізованих програм навчання арттерапевтичним технологіям й оцінку їхньої ефективності у довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Альмерот О.В. Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи засобами артпедагогіки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Глухів, 2017. 249 с.
2. Амплєєва О.М. Основні принципи застосування емоційного інтелекту в ході фахової підготовки майбутніх психологів. *Наука і освіта: наук.-практ. журнал*. 2012. № 7. С. 101–105.
3. Боярська-Хоменко А., Твердохліб Т., Прокопенко І., Чеботова Я. Візуальне мистецтво як засіб профілактики та подолання емоційного вигорання педагогів: метод. рекомендації / за ред. І.А. Прокопенко. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. 52 с.
4. Дерев'янюк С.П. Феноменологія емоційного інтелекту: навч.-метод. посіб. Чернівці: Поліграф 2016. 312 с.
5. Калька Н.М., Ковальчук З.Я. *Практикум з арт-терапії*: навч.-метод. посібник. Львів: ЛьвДУВС 2020. Ч. 1. 232 с.
6. Логвись О.Я. Дослідження розвитку емоційного інтелекту майбутніх педагогів у контексті освітньої євроінтеграції. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. Спецвипуск, 2022. С. 70–77.
7. Лузгінов О.В. Створення колоди асоціативних метафоричних карт як інструменту розвитку творчих здібностей майбутніх учителів технологій. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. 2023. № 17. С. 144–152.

8. Маринченко ГМ. Карти «Проппа» і «Пассаторе» у розвитку мовленнєвої компетентності на уроках суспільствознавчих дисциплін. *Sciences of Europe*. 2020. Vol. 3. No 58. P. 38–41.

9. Матійків І.М. Управління емоціями у педагогічній діяльності: метод. посіб. Київ : 7БЦ, 2023. 152 с.

10. Молчанова О. М. Використання групових малюнків для розвитку ефективної групової комунікації педагогів на курсах підвищення кваліфікації. *Простір арт-терапії: творча інтеграція та трансформація в епоху плинного модерну*: матер. XV Міжнар. міждисципл. наук.-практ. конф. (м. Львів, 16–18 лютого 2018 р.) / за ред. А.П. Чуприкова, Л.А. Найдьонової, О.Л. Вознесенської, О.М. Скар. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. С. 66–71.

11. *Нова українська школа – концептуальні засади реформування середньої школи* / за заг. ред. М. Грищенко. Київ, 2016. 40 с. URL: <https://surl.li/ejcrxr>

12. Носенко Е.Л., Коврига Н.В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції: монографія. Київ, 2003. 158 с. URL: <https://surl.li/mtwwhq>

13. Петрова Н.М. Сформованість емоційного інтелекту як запорука успішної професійної діяльності майбутнього педагога: теоретичний аспект. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2015. № 2. С. 27–31. URL: <https://surl.li/yoeeww>

14. Розов В.І. *Адаптивні антистресові психотехнології*: навч. посіб. Київ: Кондор, 2005. 278 с.

15. Скорик Т.В., Міненко А.О. Арттехнології розвитку емоційного інтелекту майбутнього вчителя початкових класів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки*. 2014. Вип. 115. С. 212–216. URL: <https://surl.li/etjgux>

16. Федина-Дармохвал В.С. Особливості емоційного інтелекту в контексті підготовки майбутніх педагогів. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2023 №7. С. 98–103.

17. Цілинко І.О. Мандала-терапія як засіб емоційної саморегуляції особистості *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2018. Вип. 3(1). С. 131–135. URL: <https://surl.li/ywjqis>

18. Шпак М.М. Емоційний інтелект в контексті сучасних психологічних досліджень. *Психологія особистості*. 2011. № 1. С. 282–288.

19. Шульженко О.С. Ефективність використання засобу арт-педагогіки в закладах вищої освіти. *Молодий вчений*. 2019. № 8(2). С. 260–263. URL: <https://surl.li/baisyt>

20. Bar-On R. Emotional and social intelligence: Insights from the Emotional Quotient Inventory. *Handbook of emotional intelligence*. San Francisco: JosseyBass, 2000. P. 363–388.

21. Côté S., Miners, C.T.H. Emotional intelligence, cognitive intelligence, and job performance. *Administrative Science Quarterly*. 2006. URL: <https://surl.li/cictlb>

22. Goleman D. Emotional Intelligence. New York: *Bantam books*, 1995. 352 p.

23. Mayer J.D., Salovey P. Emotional intelligence and the construction and regulation of feelings. *Applied and Preventive Psychology*. 1995. Vol. 4. P.197–208.